

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายและพลังงานแห่งชาติ ได้มีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์ กระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้รับทราบถึงการใช้พลังงานและลดมลพิษ รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นรัฐบาลแรกที่ได้ประกาศให้มีการดำเนินการ “ถนนคนเดิน” ในประเทศไทย โดยเป็นหนึ่งในมาตรการเพื่อการประหยัดพลังงานตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2544 ซึ่งนายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ รองนายกรัฐมนตรี ได้นำมาตรการดังกล่าวมาจัดทำเป็น โครงการปิดถนนคนเดินเพื่อประหยัดพลังงาน ลดมลพิษ และส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีการจัดโครงการนำร่องขึ้นที่ถนนสีลม กรุงเทพมหานคร ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทางรัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมให้จัดทำถนนคนเดินในประเทศไทยต่อไป โดยขยายผลสำเร็จของโครงการนี้ไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ (นันทิมา พวงมะลิ, 2548 : สัมภาษณ์)

จังหวัดเชียงใหม่จัดเป็นจังหวัดแรกในภูมิภาคที่รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีโครงการถนนคนเดินและเริ่มจัดโครงการ 10 สิ่งมหัศจรรย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

โครงการที่ 1 วันอาทิตย์ที่ 3 กุมภาพันธ์ 2545 ชื่องาน “งามตามูปผชาติ”

โครงการที่ 2 วันอาทิตย์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2545 ชื่องาน “งามภาพวาดลีลา”

โครงการที่ 3 วันอาทิตย์ที่ 17 กุมภาพันธ์ 2545 ชื่องาน “งามค่าหัตถการ”

โครงการที่ 4 วันอาทิตย์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2545 ชื่องาน “งามสะคราญนาฏศิลป์”

โครงการที่ 5 วันอาทิตย์ที่ 3 มีนาคม 2545 ชื่องาน “งามถิ่นคติกรรม”

โครงการที่ 6 วันอาทิตย์ที่ 10 มีนาคม 2545 ชื่องาน “งามล้ำลิ้นคน”

โครงการที่ 7 วันอาทิตย์ที่ 17 มีนาคม 2545 ชื่องาน “งามพลพร้อมปัญญา”

โครงการที่ 8 วันอาทิตย์ที่ 24 มีนาคม 2545 ชื่องาน “งามรสอาหารเมือง”

โครงการที่ 9 วันอาทิตย์ที่ 31 มีนาคม 2545 ชื่องาน “งามเรื่องรัตนกรพิงค์”

โครงการที่ 10 วันอาทิตย์ที่ 7 เมษายน 2545 ชื่องาน “งามจริงถิ่นไทยงาม”

โครงการต่างๆ ดังกล่าวได้จัดขึ้นบนถนนท่าแพ และมีการนำขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีที่งดงามของล้านนามาเป็นหัวใจในการนำเสนอกิจกรรมถนนคนเดินและมีการสอดแทรกเรื่องการประหยัดพลังงาน ลดมลพิษ กระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยว โครงการถนนคน

เดินซึ่งมีการปิดถนนทุกวันอาทิตย์ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 และได้จัดกิจกรรมเรื่อยมาจนถึง 9 สิงหาคม พ.ศ.2546 ได้ย้ายสถานที่จัดมาที่ถนนราชดำเนิน ทั้งนี้โครงการถนนคนเดินจังหวัดเชียงใหม่ได้ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (นันทิมา พวงมะลิ, 2548 : สัมภาษณ์)

โครงการถนนคนเดินจังหวัดเชียงใหม่เป็นโครงการที่ส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาชาวบ้าน ประกอบด้วยการสาธิตการละเล่นพื้นบ้านและการสาธิตการทำสินค้าจากภูมิปัญญาต่างๆ ซึ่งเป็นเสน่ห์ของโครงการถนนคนเดินของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ และจากการที่ประชาชนมาร่วมงานนับแสนคน ทำให้เกิดการจับจ่ายซื้อสินค้าท้องถิ่นซึ่งสร้างรายได้ให้กับประชาชนที่นำผลิตภัณฑ์จากตำบลหรืออำเภอของตนมาจำหน่าย สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีราคาถูก เพราะผู้ผลิตนำมาจำหน่ายด้วยตนเองส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนต่างๆ มีการขยายตัว และทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ มีเงินหมุนเวียนประมาณวันละ 20 ล้านบาท คนในท้องถิ่นมีงานทำ สร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกระจายการพัฒนา และความเจริญไปสู่ท้องถิ่น ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณสุข ด้านการคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (เสถียร นันทวงศ์, 2548 : สัมภาษณ์)

การปรับตัวของผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่มาเดินซื้อสินค้ากลุ่มของที่ระลึก เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคเหนือ ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก และมีการซื้อของที่ระลึกกลับเป็นของฝาก จึงเป็นสิ่งสำคัญเนื่องด้วยผู้ศึกษาก็เป็นผู้ประกอบการค้าบนถนนคนเดิน ถนนราชดำเนิน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้ากลุ่มของที่ระลึกบนถนนคนเดิน ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการวางแผนการตลาดและการพัฒนาสินค้าของผู้ค้าบนถนนคนเดิน และทำให้ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการถนนคนเดินมีข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการถนนคนเดินให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้ากลุ่มของที่ระลึกบนถนนคนเดิน ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้ากลุ่มของที่ระลึกบนถนนคนเดิน ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. ผู้จำหน่ายของที่ระลึกบนถนนคนเดินสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด
3. เป็นข้อมูลให้หน่วยงานของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้ เพื่อที่จะรองรับการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเผยแพร่สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ต่อไป

นิยามศัพท์

พฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้า หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าและปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค คำถามที่จะช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อค้นหาคำตอบ 7 ประการ ได้แก่ 1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย 2. ผู้บริโภคซื้ออะไร 3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ 4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ 5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด 6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน และ 7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร

ผู้บริโภค หมายถึง ชาวไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเดินชมหรือมาเลือกซื้อสินค้าและบริการต่างๆ บนถนนคนเดิน ถนนราชดำเนิน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และเคยซื้อสินค้ากลุ่มของที่ระลึก

ถนนคนเดิน หมายถึง การปิดถนนเพื่อให้เป็นสถานที่ในการพบปะ เป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มาชุมนุมกัน ร่วมแสดงออกทางด้านความคิด ศิลปะ ดนตรี กีฬา เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจลดมลพิษ และส่งเสริมการท่องเที่ยว ขอบเขตด้านพื้นที่ของโครงการถนนคนเดินคือ

- บริเวณถนนราชดำเนินตั้งแต่ด้านข้างโรงแรมมนตรีถึงสี่แยกสถานีตำรวจอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นถนนสายหลักของโครงการถนนคนเดิน
- บริเวณถนนพระปกเกล้าระหว่างสี่แยกโรงเรียนพุทธโสภณถึงสี่แยกโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย

สินค้ากลุ่มของที่ระลึก หมายถึง กระเป๋า ไม้แกะสลัก ภาพวาด ผ้าไหม ผ้าฝ้ายทอมือ ผลิตภัณฑ์กระดาษสา เทียนหอม ฯลฯ

ถนนราชดำเนิน หมายถึง เส้นทางสัญจรสายสำคัญที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณและยังคงมีความสำคัญมาจนถึงปัจจุบันนี้ สภาพถนนในอดีตนั้นเป็นถนนดินได้เริ่มมีการนำหินมาปูพื้นถนนในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และต่อมาอีกหลายปีจึงลาดผิวถนนด้วยยางมะตอยเริ่มทิศตะวันออกตั้งแต่โรงแรมมนตรีจรดทิศตะวันตกสถานีตำรวจอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่